

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/809/2015
Identifikačné číslo spisu: 8114204212
Dátum vydania rozhodnutia: 13.12.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Janka Cisárová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:8114204212.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu V. bývajúceho v B. zastúpeného Mgr. Otom Salokym, advokátom so sídlom v Prešove, Hlavná 94, proti žalovanej Obci Chminianska Nová Vés, so sídlom v Chminianskej Novej Vsi 32, IČO: 00 327 140, zastúpenej JUDr. Alojzom Naništom, advokátom so sídlom v Prešove, Sládkovičova 8, o bezdôvodné obohatenie, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 29 C 53/2014, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 25. júna 2015 sp. zn. 2 Co 143/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) vyššie označeným uznesením potvrdil uznesenie Okresného súdu Prešov (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) z 8. apríla 2015 č. k. 29 C 53/2014-63, ktorým bolo konanie zastavené pre nezaplatenie súdneho poplatku z návrhu na začatie konania. Potvrdenie uznesenia súdu prvej inštancie odôvodnil jeho vecnou správnosťou (§ 219 ods. 1 O.s.p.). Uviedol, že s poukazom na čiastočné priznanie oslobodenia od súdneho poplatku uznesením Okresného súdu Prešov z 12. júna 2014 č. k. 29 C 53/2014-41 povinnosťou žalobcu bolo zaplatiť súdny poplatok vo výške 300 €, žalobca zaplatil len časť vo výške 60 € a do rozhodovania o jeho odvolaní nedošlo k jeho úhrade v celom rozsahu.

2. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie. Napadnuté rozhodnutie žiadal zrušiť a vec mu vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. V dovolaní namietol, že mu bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) a bolo porušené jeho právo na prístup k súdu. Argumentoval tým, že mu bolo priznané čiastočné oslobodenie od súdnych poplatkov a do rozhodnutia odvolacieho súdu zaplatil 60 €. Poukázal pritom aj na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 1/2009 z 28. januára 2009, kde mal Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatovať, že nezaplatenie súdneho poplatku vo výške (sume) zodpovedajúcej žalobou uplatnenému peňažnému nároku, nemá za následok bez ďalšieho zastavenie konania o celom uplatnenom nároku. Vyslovil presvedčenie, že minimálne do časti uplatneného nároku, na ktorý by sa uhradená časť

súdneho poplatku svojou výškou ku dňu rozhodnutia odvolacieho súdu vzťahovala mal súd konať.

3. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie ako nedôvodné a neprípustné odmietnuť.

4. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (zákon č. 160/2015 Z.z., ďalej len „C.s.p.“). Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci po 1. júli 2016, postupoval na základe úpravy z prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C.s.p. (podľa ktorého ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže však dovolanie tu bolo podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení O.s.p. Dôvodom pre takýto postup je nevyhnutnosť rešpektovania základných princípov C.s.p. o spravodlivosti ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní účastníkov dovolacieho konania, ktoré začalo, avšak neskončilo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (čl. 2 ods. 1 a 2 C.s.p.), ako aj o potrebe ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (čl. 3 ods. 1 C.s.p.).

5. Najvyšší súd ako súd funkčne príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 420 C.s.p.), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), skúmal prípustnosť a dôvodnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.), a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

6. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (viď § 236 ods. 1 O.s.p.). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239 O.s.p. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu tiež vtedy, ak v konaní došlo k závažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 O.s.p.

7. V danom prípade uznesenie odvolacieho súdu, ktoré napadol žalobca dovolaním, nemá znaky žiadneho z uznesení uvedených v § 239 ods. 1 O.s.p. Odvolací súd napadnutým uznesením potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa, dovolanie ale nesmeruje proti potvrdzujúcemu uzneseniu uvedenému § 239 ods. 2 písm. a/ až c/ O.s.p. Dovolanie žalobcu preto podľa ustanovení § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. prípustné nie je.

8. Dovolanie žalobcu by bolo prípustné iba vtedy, iba ak v konaní došlo k procesným vadám uvedeným v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. Žalobca procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/, c/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietal a vady tejto povahy ani nevyšli v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

9. Podľa názoru žalobcu mu postupom súdov bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Pod odňatím možnosti pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. sa rozumie procesne nesprávny postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odníme možnosť realizovať procesné oprávnenia priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv. O prípad odňatia možnosti pred súdom konať ide tiež vtedy, ak súd zastaví konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku podľa § 10 ods. 2 zákona č. 71/1992 Zb., hoci pre tento postup nebol zákonný dôvod (R 50/1997). So zreteľom na uvedené dovolací súd skúmal, či pre zastavenie konania boli v danom prípade dané procesné predpoklady.

10. Podľa § 5 ods. 1 písm. a/ zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis registra trestov (ďalej len „zákon č. 71/1992 Zb.“) v znení účinnom do 31.10.2015 poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu, odvolania a dovolania alebo žiadosti na vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom navrhovateľ, odvolateľ a dovolateľ. Podľa § 2 ods. 1 písm. a/ zákona č. 71/1992 Zb. poplatníkom je navrhovateľ poplatkového úkonu, ak je podľa sadzobníka ustanovený poplatok z návrhu. Podľa § 8 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. poplatok za podanie návrhu alebo žiadosti, poplatok za

uplatnenie námietky zaujatosti v konkurznom konaní alebo reštrukturalizačnom konaní podľa osobitného predpisu a poplatok za konanie o dedičstve je splatný vznikom poplatkovej povinnosti. Podľa § 10 ods. 1 prvá a druhá veta zákona č. 71/1992 Zb. ak nebol zaplatený poplatok splatný podaním návrhu na začatie konania alebo dovolania, prvostupňový súd vyzve poplatníka, aby poplatok zaplatil v lehote, ktorú určí spravidla v lehote desiatich dní od doručenia výzvy; ak aj napriek výzve poplatok nebol zaplatený v lehote, súd konanie zastaví. O následkoch nezaplatenia poplatku musí byť poplatník vo výzve poučený.

11. V preskúmvanej veci argumentoval žalobca tým, že pre nezaplatenie súdneho poplatku vo výške (sume) ktorého sa oslobodenie netýka konanie nebolo možné zastaviť, minimálne do časti na ktorý sa uhradená časť súdneho poplatku svojou výškou ku dňu rozhodnutia odvolacieho súdu vzťahovala, mal súd konať.

12. Ako vyplýva z obsahu spisu žalobca žalobou, ktorá bola súdu prvej inštancie doručená 13. februára 2014 sa proti žalovanej domáhal zaplata 17 640,54 € s príslušenstvom. Podľa úpravy v spise žalobca bol povinný zaplatiť súdny poplatok z návrhu vo výške 1 058 € (č. l. 8 spisu). Súd prvej inštancie uznesením z 12. júna 2014 č. k. 29 C 53/2014-41 priznal žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov nad 300,- € a v prevyšujúcej časti návrh žalobcu na oslobodenie od súdnych poplatkov zamietol. Odvolací súd na odvolanie žalobcu (ktorý namietal, že súd prvej inštancie nezohľadnil jeho majetkové a sociálne pomery úplne a vo všetkých súvislostiach) uznesením z 24. septembra 2014 sp. zn. 14 Co 103/2014 uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil. Žalobca súdny poplatok z návrhu v sume 300,-€ na základe výzvy z 23. decembra 2014 v určenej lehote nezaplatil (č. l. 55 spisu) napriek poučeniu o následkoch nezaplatenia súdneho poplatku. Súdny poplatok žalobca uhrádzal postupne po 10,- €. Do vydania dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu z 25. júna 2015 sp. zn. 2 Co 143/2015, zaplatil súdny poplatok vo výške 60,- € (č. l. 58, 59, 60, 76, 77, 78 spisu) a následne zaplatil ešte 10,- € 2. júla 2015 a 10,- € 11. augusta 2015. Pri rozhodovaní o zastavení konania súdy nižšieho stupňa vychádzali z ustanovenia § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. v znení platnom v čase ich rozhodovania, t. j. do 31. októbra 2015 v zmysle ktorého: „Ak nebol zaplatený poplatok splatný podaním návrhu na začatie konania alebo dovolania, prvostupňový súd vyzve poplatníka, aby poplatok zaplatil v lehote, ktorú určí spravidla v lehote desiatich dní od doručenia výzvy; ak aj napriek výzve poplatok nebol zaplatený v lehote, súd konanie zastaví. O následkoch nezaplatenia poplatku musí byť poplatník vo výzve poučený. Súd vyzve poplatníka na zaplata poplatku splatného podaním návrhu na začatie konania predtým, ako nariadi pojednávanie tak, aby lehota od zaplata poplatku do pojednávania, vydania platobného rozkazu a rozkazu na plnenie alebo rozhodnutia bez nariadenia pojednávania nebola dlhšia ako dva mesiace; túto lehotu môže predseda súdu z dôležitých dôvodov predĺžiť“.

13. Podľa odvolacieho súdu v posudzovanej veci súdy nižších stupňov pri skúmaní poplatkovej povinnosti žalobcu postupovali v súlade s Občianskym súdnym poriadkom, resp. so zákonom č. 71/1992 Zb. v znení neskorších predpisov. Nemožno im vytýkať ako nesprávny procesný postup, pokiaľ vychádzali z toho, že v preskúmvanej právnej veci vzhľadom len k čiastočnému oslobodeniu žalobcovi vznikla povinnosť na zaplata súdneho poplatku v takom rozsahu, ktorého sa oslobodenie netýka. Odvolací súd správne vychádzal zo zistenia, že pri existencii čiastočného oslobodenia od súdnych poplatkov, výzva na zaplata súdneho poplatku za návrh vo veci samej bola žalobcovi riadne doručená a že žalobca ani na jej základe súdny poplatok napriek poučeniu súdny poplatok nezaplatil v požadovanej sume. Procesne nepochybil, keď rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil, neprihliadnuc pritom na skutočnosť, že súdny poplatok bol žalobcom uhradený len čiastočne. Rozhodnutie odvolacieho súdu plne rešpektuje doterajšiu judikatúru (R 22/98, R 6/2006). Dovolací súd nenachádza dôvody pre ktoré by sa mal od nej odkloniť. Je potrebné uviesť, že zákon o súdnych poplatkoch čiastočné splnenie poplatkovej povinnosti bez ďalšieho (automaticky) nepriradzuje k žiadnej časti uplatnenému nároku a to ani pokiaľ ide o peniazmi vyjadrené nároky, nehľadiac na to, že napríklad pri žalobách o určenie práva, či právneho vzťahu je to obzvlášť problematické. V sporovom konaní (čo je aj tento prípad) platí pravidlo, že so žalobou smie disponovať výlučne len žalobca (dominus litis), nie však súd. Pokiaľ právny predpis neustanovuje niečo iné, nemôže súd z čiastočného splnenia poplatkovej povinnosti vyvodzovať právne následky pre niektorú časť žalobou uplatneného nároku. V normatívnej rovine nenachádzame oporu pre prípadné názory, ktoré čiastočnému splneniu poplatkovej povinnosti

prípisy domnelé účinky späťvzatia žaloby nad rámec splnenej poplatkovej povinnosti spojené s oprávnením súdu zastaviť konanie len v určitej časti uplatneného nároku. Rešpektovanie tohto pravidla je vyjadrením zmyslu takej interpretácie pôvodnej i súčasnej právnej úpravy ustanovenia § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb., že pokiaľ nebude súdny poplatok zaplatený v súdom požadovanej (a zákonom zodpovedajúcej) výške, súd musí konanie o celom uplatnenom nároku zastaviť; pritom nie je významné v akej výške ešte zostal súdny poplatok neuhradený a ani to, či poplatníkovi (ne)bolo prípadne súdom priznané čiastočné oslobodenie od platenia súdnych poplatkov (§ 138 O.s.p., resp. § 254 CSP). Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. januára 2009 sp. zn. 1 Cdo 1/2009 predstavuje ojedinelý prípad vybočenia z doterajšej judikatúry a jeho závery nezaznamenali podľa názoru dovolacieho súdu relevanciu hodnú nasledovania v rozhodovacej praxi všeobecných súdov; navyiac v uvedenom rozhodnutí išlo o výraznú odlišnosť, žalobca sa domáhal ochrany osobnosti spolu s náhradou nemajetkovej ujmy v peniazoch a poplatková povinnosť z návrhu na začatie konania bola splnená t. j. žalobca zaplatil pevnú sadzbu poplatku z návrhu na ochranu osobnosti a percentuálnu sadzbu z náhrady nemajetkovej ujmy, hoc nie vo výške, ktorá zodpovedala sume určenej sadzobníkom zákona o súdnych poplatkoch.

14. Úprava poplatkovej povinnosti predstavuje jeden zo základných aspektov podmieňujúcich právo na súdnu ochranu podľa § 46 ods. 1 ústavy. Ak zákon v tomto smere ustanovil pevné a jasné pravidlá umožňujúce prístup k súdu taktiež splnením v ňom obsiahnutých podmienok, potom tieto podmienky musí akceptovať nielen každý, kto sa dovoľáva práva na súdnu ochranu, ale rovnako a v neposlednom rade aj štát prostredníctvom orgánu súdnej moci. (pozri bližšie IV. ÚS 387/2010). Ústava vo svojom čl. 46 ods. 1 negarantuje právo na bezplatné súdne konanie, a preto pokiaľ právna úprava podmieňuje súdnu alebo inú právnu ochranu uhradením súdneho poplatku, nesplnenie tejto zákonnej podmienky zo strany účastníka konania z vlastného podnetu, resp. na výzvu súdu neznamená porušenie práva na súdnu ochranu (IV. ÚS 18/04).

15. Vzhľadom na uvedené možno uzavrieť, že dovolanie žalobcu proti uzneseniu odvolacieho súdu nie je prípustné podľa § 239 O.s.p. a v dovolacom konaní sa nepotvrdila existencia žalobcom namietanej procesnej vady (§ 237 písm. f/ O.s.p.) a nevyšli najavo ani ďalšie procesné vady vymenované v § 237 O.s.p. Z týchto dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu, ako dovolanie smerujúce proti uzneseniu, proti ktorému nie je prípustné, odmietol (§ 447 písm. c/ C.s.p.).

16. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.